

ABU-Corona veiligheidsprotocol arbeidsmigranten

Versie 15 december 2020

Wat is het doel en de focus van het protocol?

De ABU hecht eraan dat arbeidsmigranten ook tijdens de verschillende fasen van de coronacrisis in Nederland veilig kunnen blijven wonen, werken en reizen, en toegang hebben tot zorg. Dat is van belang voor de arbeidsmigranten zelf, voor de veiligheid van iedereen en voor het draaiend houden van de vitale sectoren. Dit protocol heeft als doel om hiervoor handvatten te bieden. Uitgangspunt van dit protocol zijn de geldende adviezen en maatregelen van het RIVM en de Rijksoverheid.

De algemene richtlijn luidt dat personen zoveel als mogelijk thuis moeten werken. Voor de meeste arbeidsmigranten is dit echter geen mogelijkheid en daarom beschrijft het protocol de situaties waarin er wel sprake is van werken op locatie, woon-werkverkeer en gezamenlijke huisvesting. Naast de onderwerpen die in het protocol worden besproken, zijn ook voor arbeidsmigranten logischerwijs de algemene RIVM-adviezen en adviezen van de Rijksoverheid van toepassing, betreffende onder andere hygiënische voorschriften, en het zoveel als mogelijk houden van 1,5 meter afstand.

Voor wie is het protocol?

Het protocol beoogt werkbare handvatten te bieden aan zowel uitzendondernemingen, arbeidsmigranten als andere partijen in de keten, zoals inleners, huisvesters en lokale overheden. Een aanvullend en sector-overstijgend protocol voor arbeidsmigranten is wenselijk, vanwege specifieke onderwerpen die relevant zijn voor arbeidsmigranten: de gezamenlijke huisvesting, het woon-werkverkeer, het veelal werken op werklocaties waar veel mensen bij elkaar werken, en het reizen van en naar het thuisland. Daarnaast zijn niet alle arbeidsmigranten de Nederlandse taal machtig en is het wel belangrijk dat zij goed op de hoogte zijn van de geldende adviezen.

Hoe is het protocol tot stand gekomen?

Het inhoudelijke fundament van dit protocol wordt gevormd door geldende maatregelen en richtlijnen van de Rijksoverheid en het RIVM. Daar waar nodig en wenselijk, hanteren we aanvullende richtlijnen die extra veiligheidswaarborgen en zekerheden bieden. De inhoud van het protocol is op essentiële veiligheidsaspecten getoetst door het RIVM.

In het belang van de veiligheid van arbeidsmigranten, de handvatten die werkgevers en arbeidsmigranten nodig hebben om de veiligheid te borgen en de maatschappelijke erkenning voor het vaak vitale werk dat arbeidsmigranten verrichten in Nederland, wil de ABU vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid duidelijke regels bieden rondom veilig werken, wonen, vervoeren en zorg. De ABU roept alle betrokken partijen op om samen de veiligheid van arbeidsmigranten met behulp van de getoetste richtlijnen te borgen.

Het voorliggende protocol is opgedeeld in vier thema's: veilig werk, veilig wonen, veilig vervoer en veilige zorg. Dit protocol kan worden aangepast naar aanleiding van ervaringen uit de praktijk en nieuwe inzichten of besluiten vanuit de Rijksoverheid.

Veilig werk

Werkgevers en arbeidsmigranten hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een veilige werksituatie. Hierbij wordt uitgegaan van goed werkgeverschap en goed werknemerschap. Arbeidsmigranten die een cruciaal beroep uitoefenen of in een vitale sector werken, zoals de voedselsector, werken in de belangrijkste beroepen die we nu nodig hebben om de samenleving draaiende te houden.

Richtlijn	Verantwoordelijk
De werklocatie moet voor elke werkende voldoen aan de RIVM- en arborichtlijnen ¹ . Er wordt gezorgd voor een gezonde en veilige werkomgeving voor de arbeidsmigrant. Aanvullend geldt voor arbeidsmigranten onverkort het sectorspecifieke protocol.	Inlener, werkgever
Arbeidsmigranten, inleners en werkgevers volgen de regels die verband houden met de mondkapjesplicht op ² .	Inlener, werkgever, werknemer
Elke arbeidsmigrant heeft één duidelijk corona-aanspreekpunt voor vragen, informatie en meldingen.	Inlener, werkgever
Werkgevers spelen een actieve rol bij het onder de aandacht brengen van de geldende Nederlandse maatregelen. Regels hangen bij de ingang van het bedrijf en worden binnen herhaald. Hierbij wordt rekening gehouden met werknemers die geen Nederlands spreken. Er wordt regelmatig gecheckt of alle arbeidsmigranten op de hoogte zijn van de regels. Arbeidsmigranten laten het aan hun corona-aanspreekpunt weten als er onduidelijkheid is over de richtlijnen.	Inlener, werkgever, werknemer
Er is extra aandacht voor groepen arbeidsmigranten die (op)nieuw het land binnenkomen. Hierbij wordt goed gelet op hun gezondheid en eventuele quarantainemaatregelen die betrekking hebben op het land van herkomst. Werkgevers, verhuurders en arbeidsmigranten volgen de geldende adviezen over thuisquarantaine ³ op. Reizigers uit gebieden waarvoor vanwege verspreiding van het coronavirus een oranje of rood reisadvies van kracht is, worden bij aankomst in Nederland dringend geadviseerd tien dagen in thuisquarantaine te gaan. Dit geldt voor reizigers uit landen met een oranje/rood reisadvies vanwege corona zowel binnen als buiten Europa ⁴ .	Inlener, werkgever, werknemer
Arbeidsmigranten die werken in een contactberoep worden geacht zich te houden aan de aanvullende voorschriften betreffende contactberoepen ⁵ .	Werknemer
Arbeidsmigranten dienen naar vermogen zorg te dragen voor hun eigen veiligheid en gezondheid en die van hun collega's.	Werknemer
Arbeidsmigranten nemen de volgende richtlijnen in acht: Als u besmet bent met het coronavirus, kan het twee tot tien dagen duren voordat u klachten krijgt. Zoals hoesten of benauwdheid. U kunt het coronavirus dus ook zonder klachten die passen bij COVID-19 verspreiden. Om dit te voorkomen blijft u in sommige situaties thuis en ontvangt u geen bezoek. In de volgende situaties gaat u in thuisquarantaine door corona: • u heeft klachten die passen bij corona⁶; • u heeft corona⁷; • uw huisgenoot heeft zware klachten die passen bij corona (koorts, benauwdheid of beide); • uw huisgenoot heeft corona; • u bent een nauw contact van iemand met corona. Dit betekent dat u in de buurt bent geweest van iemand met corona (minimaal 15 minuten binnen 1,5 meter); • u heeft een melding gekregen via de app CoronaMelder.	Werknemer

¹ <https://www.rivm.nl/> en <https://www.arboportaal.nl/>

² <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/openbaar-en-dagelijks-leven/mondkapjes>

³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/reizen-en-op-vakantie-gaan/in-thuisquarantaine-bij-aankomst-in-nederland>

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/09/11/tk-uitzonderingscategorien-eu-inreisverbod-en-thuisquarantaine/tk-uitzonderingscategorien-eu-inreisverbod-en-thuisquarantaine.pdf>

⁵ <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/werk/contactberoepen>

⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/openbaar-en-dagelijks-leven/gezondheid>

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/nederlandse-maatregelen-tegen-het-coronavirus/gezondheidsadviezen>

Veilig wonen

Veel arbeidsmigranten worden door de werkgever gehuisvest, vaak samen met andere arbeidsmigranten. Het gebrek aan kwalitatief goede huisvesting is daarbij een groot probleem. Daarom is het onder andere belangrijk dat vakantieparken open blijven voor arbeidsmigranten. Als een arbeidsmigrant in Nederland werkt en buiten Nederland woont, zijn de richtlijnen in het land van de huisvesting leidend voor de woonsituatie.

Richtlijn	Verantwoordelijk
Beperk het aantal bewoners per huis en zorg er zoveel als mogelijk voor dat de samenstelling van bewoners per huis niet wijzigt.	Verhuurder, werkgever
De verhuurder en bewoners zorgen gezamenlijk voor een optimale hygiëne. In veel gevallen is de verhuurder hierbij verantwoordelijk voor de schoonmaak en de bewoners dragen daar zo goed mogelijk aan bij door de RIVM-richtlijnen in acht te nemen. In gezamenlijke woonruimtes worden de deurklinken, trapleuning en andere grepen regelmatig schoongemaakt. Hierbij wordt met name aandacht gegeven aan de gedeelde ruimtes zoals douche, toilet, keuken en woonkamer.	Verhuurder, werkgever, bewoner
Werkgevers en verhuurders zetten zieke arbeidsmigranten niet uit de huisvesting. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van verhuurders, werkgevers en overheden om te voorkomen dat arbeidsmigranten die ziek worden of van wie het werk stopt in de huidige situatie op straat komen te staan. Personen zonder woonruimte komen in aanmerking voor noodopvang bij de centrumgemeente. Zij dienen zich te melden bij het toegangsloket voor maatschappelijke opvang van de centrumgemeente. Het toegangsloket van de centrumgemeente onderzoekt of men voldoet aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor een plek in de opvang.	Verhuurder, werkgever, overheden
Arbeidsmigranten delen met maximaal één ander persoon een slaapkamer. Waar mogelijk en gewenst heeft elke arbeidsmigrant een eigen slaapkamer ⁸ .	Verhuurder, werkgever
Als de werkgever huisvesting faciliteert voor de arbeidsmigrant, dan informeert de werkgever de arbeidsmigrant over de geldende RIVM-richtlijnen en maatregelen van de Rijksoverheid in de eigen landstaal. De van toepassing zijnde maatregelen zijn beschikbaar in de huisvesting. ⁹	Verhuurder, werkgever
Als de arbeidsmigrant zelf huisvesting regelt, dan zijn arbeidsmigrant en verhuurder er samen verantwoordelijk voor om de RIVM-richtlijnen en maatregelen vanuit de Rijksoverheid toe te passen.	Verhuurder, bewoner
Er is extra aandacht voor groepen arbeidsmigranten die (op)nieuw het land binnenkomen. Hierbij wordt goed gelet op hun gezondheid en eventuele quarantainemaatregelen die betrekking hebben op het land van herkomst. Werkgevers, verhuurders en arbeidsmigranten volgen de geldende adviezen over thuisquarantaine op ¹⁰ . Reizigers uit gebieden waarvoor vanwege verspreiding van het coronavirus een oranje of rood reisadvies van kracht is, worden bij aankomst in Nederland dringend geadviseerd tien dagen in thuisquarantaine te gaan. Dit geldt voor reizigers uit landen met een oranje/rood reisadvies vanwege corona zowel binnen als buiten Europa ¹¹ .	Verhuurder, werkgever, bewoner

⁸ Het nationale huisvestingstekort van 120.000 tot 150.000 gecertificeerde bedden voor arbeidsmigranten (februari 2019, bron: SNF en Expertisecentrum Flexwonen) maakt het in normale tijden zelden mogelijk om arbeidsmigranten eigen slaapkamers te bieden. Eventuele maatregelen rondom aparte slaapkamers voor arbeidsmigranten in coronatijden leiden onherroepelijk tot hogere verhuurprijzen door huisvestingspartijen, hogere huurprijzen voor arbeidsmigranten, een groter huisvestingstekort voor deze groep, en daardoor meer arbeidsmigranten die overgeleverd worden aan de grillen van de woningmarkt. De ABU vindt dit maatschappelijk zeer ongewenst en pleit sedert jaren voor een structurele oplossing die wordt gedragen door onder meer de Stichting van de Arbeid: meer huisvestingsaanbod voor arbeidsmigranten en daarmee ook betere kwaliteit en betaalbaarheid. Zie daarvoor: <https://www.stvda.nl/nl/publicaties/huisvesting-arbeidsmigranten-brief-ministers>.

⁹ Zie het meertalige voorlichtingsmateriaal van de Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/03/14/coronavirus-communicatiemiddelen-preventie-en-publieksvragen-anderstalig>

¹⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/reizen-en-op-vakantie-gaan/in-thuisquarantaine-bij-aankomst-in-nederland>

¹¹ <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/09/11/tk-uitzonderingscategorieen-eu-inreisverbod-en-thuisquarantaine/tk-uitzonderingscategorieen-eu-inreisverbod-en-thuisquarantaine.pdf>

Arbeidsmigranten nemen in de huisvesting de volgende richtlijnen in acht: Als u besmet bent met het coronavirus, kan het twee tot tien dagen duren voordat u klachten krijgt. Zoals hoesten of benauwdheid. U kunt het coronavirus dus ook zonder klachten die passen bij COVID-19 verspreiden. Om dit te voorkomen blijft u in sommige situaties thuis en ontvangt u geen bezoek. In de volgende situaties gaat u in thuisquarantaine door corona: • u heeft klachten die passen bij corona¹²; • u heeft corona¹³; • uw huisgenoot heeft zware klachten die passen bij corona (koorts, benauwdheid of beide); • uw huisgenoot heeft corona; • u bent een nauw contact van iemand met corona. Dit betekent dat u in de buurt bent geweest van iemand met corona (minimaal 15 minuten binnen 1,5 meter); • u heeft een melding gekregen via de app CoronaMelder.	Bewoner
Verhuurders en werkgevers bieden arbeidsmigranten de mogelijkheid om desgewenst nog minimaal vijf nachten de huisvesting te huren in geval van het voortijdig wegvallen van het werk. Hiervan kan positief worden afgeweken door arbeidsmigranten langer te laten huren, wanneer er huisvesting beschikbaar is.	Verhuurder, werkgever
In geval van lokale en regionale tekorten aan huisvesting voor arbeidsmigranten verzoeken inleners, werkgevers en verhuurders aan gemeenten en/of provincies om samen de veiligheid van arbeidsmigranten te waarborgen en (nieuwe) locaties aan te wijzen voor het versneld realiseren van huisvesting voor deze groep.	Inlener, werkgever, verhuurder
De werkgever en verhuurder houden in een dag- en nachtregistratie naam, telefoonnummer, e-mailadres, verblijfadres en inlener van de arbeidsmigrant bij. In geval van een bron- en contactonderzoek door de GGD kunnen zij, in overeenstemming met de AVG, deze gegevens delen met de GGD.	Werkgever, verhuurder
Bij besmetting in huishoudens wordt de GGD geïnformeerd voor advies of testen. Hierbij wordt ervoor gezorgd dat communicatie tussen de arbeidsmigranten en GGD-medewerkers mogelijk is, bijvoorbeeld via het corona-aanspreekpunt.	Verhuurder, werkgever

¹² <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/openbaar-en-dagelijks-leven/gezondheid>

¹³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/nederlandse-maatregelen-tegen-het-coronavirus/gezondheidsadviezen>

Veilig vervoer

Omdat veel arbeidsmigranten voor het woon-werkverkeer afhankelijk zijn van groepsvervoer dat door de werkgever wordt geleverd, is het belangrijk dat het voor werkgevers, arbeidsmigranten en handhaving duidelijk is wat de regels zijn. De algemene richtlijnen die gelden sinds 1 juli bieden die duidelijkheid. En zorgen daarnaast voor een gelijke behandeling van arbeidsmigranten en Nederlanders, waaronder ook kwetsbare groepen. Aanvullend op deze algemene richtlijnen worden hieronder ook nog aanvullende maatregelen geformuleerd.

Richtlijn	Verantwoordelijk
Zit u met mensen in de auto uit een ander huishouden? Dan mogen er maximaal 2 personen in de auto zitten. Dit maximum geldt niet als u met huisgenoten in de auto zit. Of u wel of geen mondkapjes voor publiek gebruik draagt in de auto hangt af van de situatie: • Wel een mondkapje: u zit met mensen in de auto die niet uw huisgenoten zijn. • Geen mondkapje: u zit in de auto met huisgenoten¹⁴.	Werkgever, werknemer
Voor vervoer in bedrijfsbusjes en touringcars gelden de volgende regels: • u krijgt vooraf aan de rit een gezondheidscheck; • alle passagiers dragen een mondkapje; • een mondkapje is niet nodig als er maar 1 passagier is. • Er geldt geen maximaal aantal passagiers in bedrijfsbusjes en touringcars¹⁵.	Werkgever, werknemer
Zorg voor extra ventilatie in het vervoermiddel, door bijvoorbeeld bij mooi weer het raam te openen bijvoorbeeld of anders het ventilatiesysteem te gebruiken.	Werkgever, werknemer
Zorg voor optimale hygiëne door de bedieningsmiddelen extra te reinigen (stuur, versnellingspook, deurklink, touchscreen etc.) en regelmatig schoon te maken.	Werkgever, werknemer
Als een arbeidsmigrant ziek wordt op de werkvloer, mag hij niet met groepsvervoer naar huis worden gebracht. Als de werkgever verantwoordelijk is voor het vervoer, geldt dit ook voor vervangend vervoer.	Werkgever
Zorg ervoor dat groepen arbeidsmigranten niet allemaal tegelijkertijd aankomen bij de werklocatie. Mogelijk kan er gewerkt worden met verschillende starttijden of kan worden afgesproken dat busvervoer niet te kort na elkaar arriveert. Bij aankomst op de werklocatie moet er voldoende ruimte zijn zodat 1,5 meter afstand gehouden kan worden. Bij toegangspoortjes wordt aangegeven wat 1,5 meter afstand is en worden looproutes uitgezet. Zorg voor maximale hygiëne bij de toegang.	Inlener, werkgever, werknemer
Bij vervoer naar Nederland: stel vast wat regelgeving is omtrent EU-mobiliteit in zend-, transit- en ontvangstland. Zorg voor veilige reisomstandigheden, conform de RIVM-richtlijnen en maatregelen vanuit de Rijksoverheid, vanuit zendland naar Nederland en vice versa. Zorg voor goede communicatie over grensovergangen voor arbeidsmigranten die een grens moeten oversteken voor het woon-werkverkeer.	Organisator van het vervoer naar Nederland
Eventueel kan er onder voorwaarden gebruik worden gemaakt van plastic afschermingen in de voertuigen. Hierbij dient het advies van de RDW en het ministerie van IenW te worden opgevolgd. ¹⁶	Werkgever

¹⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/verkeer-en-openbaar-vervoer/vervoer-met-auto-taxi-personebusje-of-touringcar>

¹⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/verkeer-en-openbaar-vervoer/vervoer-met-auto-taxi-personebusje-of-touringcar>

¹⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/richtlijnen/2020/06/17/advies-gebruik-afschermingen-in-personeautos>

Veilige zorg

Arbeidsmigranten moeten weten hoe ze toegang hebben tot zorg als ze ziek worden. Uit de cao volgt dat de werkgever de arbeidsmigrant informeert over de verplichting van een ziektekostenverzekering. Daarnaast doet de werkgever de arbeidsmigrant een aanbod voor een ziektekostenverzekering. De arbeidsmigrant is niet verplicht dit aanbod te aanvaarden. Als de arbeidsmigrant het aanbod van de ziektekostenverzekering aanvaardt, kan hij de uitzendonderneming machtigen namens hem de nominale premie aan de zorgverzekeraar te betalen¹⁷.

Richtlijn	Verantwoordelijk
De arbeidsmigrant kan in eigen land al de Europese zorgpas (EHIC) aanvragen. Deze zorgpas moet de arbeidsmigrant altijd meenemen bij het reizen naar een andere lidstaat.	Werknemer
Elke arbeidsmigrant moet verzekerd zijn en is daar primair zelf verantwoordelijk voor. Wanneer de werkgever zorg draagt voor het aanvragen van de zorgverzekering, dan is de werkgever ervoor verantwoordelijk om het polisnummer, de polisvoorwaarden en de (digitale) zorgpasjes ¹⁸ direct te verstrekken zodra ze beschikbaar zijn.	Werknemer, werkgever
De partij die de huisvesting van arbeidsmigranten faciliteert, heeft contact met huisartsenpraktijken in de regio om ervoor te zorgen dat arbeidsmigranten terecht kunnen bij een nabijgelegen praktijk.	Verhuurder, werkgever
Werkgevers dienen arbeidsmigranten in hun moedertaal te informeren over de contactgegevens van de huisarts en de verzekering, de gegevens van de GGD en de RIVM-instructies.	Werkgever
Bij besmetting in huishoudens wordt de GGD geïnformeerd voor advies of testen. Hierbij wordt ervoor gezorgd dat communicatie tussen de arbeidsmigranten en GGD-medewerkers mogelijk is, bijvoorbeeld via het corona-aanspreekpunt.	Verhuurder, werkgever

¹⁷ CAO voor Uitzendkrachten 2019 – 2021 artikel 36, lid 11 en 12.

¹⁸ Het polisnummer is in de regel uiterlijk drie dagen na aanmelding bekend. Fysieke zorgpasjes worden in de regel uiterlijk drie weken na aanmelding bezorgd door de zorgverzekeraar. Sommige zorgverzekeraars gaan of zijn inmiddels overgegaan tot een digitale zorgpas, die is gekoppeld aan de inschrijving bij de zorgverzekeraar. De zorgpas en de polis kunnen dienst doen als bewijs van verzekering. Het bezit van een zorgpas is echter niet nodig voor het verkrijgen van medische zorg in een ziekenhuis. Elk ziekenhuis in Nederland controleert online via de applicatie 'controle op verzekeringsrecht' of iemand een zorgverzekering heeft afgesloten. In veel gevallen krijgen arbeidsmigranten rechtstreeks toegang tot de portal van de verzekeraar, waardoor zij snel beschikking hebben over de nodige gegevens.